

דהשומע ד"ת מפי חכם לריך שיכוון את לבו
ולגבול את אזנו למוסר לשמוע ללמוד ולקיים.
לא לשמוע רק מחמת נעימת הדברים שערבים
לאוזן שומעת שכל מליו וביאור היפה. כי בזה
האופן הוא דומה למי שרואה לפלוח ולצקע
עלים לבשל וכדומה. ובהרימו הקרדוס על
מנת להורידו על העלים המתבקשים לפלחם
לצקעים לזורכו. החטיא המטרה והצרול הורד
בארץ. ואז שמים רעות עשה, אחת. שלא
נתקיימה מחשבתו ונתבטל זורכו אשר עליה
ועבורו טרה ועמל, כי התבטיל נשאר חי
בלתי מבושל כשהיה. ואין לו מה לאכול.
שנית כי השחית וחיבל את הקרדוס בחנץ
הארץ. כן הוא בנמשל. הדורש כוונתו שיפעול
דרשתו בלב השומע לפלח כליותיו ולפולץ
את לבו לב האזן לשב להיטיב ולהעמידו על
מדות טובות המתמוססות מבין פניו והב
דרשתו אבל השומע לבו לא כן יחשוב רק
לנעימות הדברים צעלמא הטא אזנו נמלא לבד
שנתבטל מטרת הדורש וחפלו שלא פעל כל
מאומה. אבל עוד שחת לו שקלקל והחלי את
לבו והחסיר בחוהיו שנפשו יראה צדכרו. ללא
תועלת. [ועוד זאת כי יתלו החסרון בזהדורש
לאמר כי דבריו אינם יולאים מן הלב לכן אינם
נכנסים אל הלב] וזהו אומרו "ושמעו אמרי"
רק מחמת "כי נעמו" נעימים לשומעם ולא
למען קבל מוסר ומדה הטובה שיכולים ללמוד
מזה אז הוא דומה כמו "פולח" עלים להדרוש
לו לזורכו. ולבסוף הוא "צוקע בארץ" שלבד
שלא נעשה חפלו והחטיא את המטרה אשר
אליה כיון חיי מחשבתו עוד הויק והשחית את
קרדומו. כן הוא דומה בדומה ממש. הדורש
לא דיו שלא תיקן לאחרים אלא אף קלקל
לעלמו כנז"ל. ודפח"ה זי"ע. אך הוספתי
מעט מיה וקמחא לבסומי מלחא:

ש"ה י"א. הנך יפה רעיית הנך יפה עיניך
יונים. שמעתי מפה קדוש מו"ר הגאון
הגדול האמתי שלשלת היוחסין לדיק ועניו וכו'.
מוהר"ר חיים ברלין שליט"א. שבהיהו אב"ד

במסקאווע בא אליו איש אחד שלא ניכר שהוא
יהודי וביקש ממנו שיסע עמו לביתו למול
את בנו. ויהי בבוא הגאון שיחיה לבית האיש
וירא כי אין איש זולתו רק הצעל ברית.
וישאלהו ואיה הקרואים שלכם שגריך להיות
לפחות עשרה אנשים צעת המילה. ויענהו
הצעל ברית לא אכחד ממורי כי אין אנכי
מוהג א"ע בדת יהודית כלל וכלל. ואיני רואה
אף שידע איש מזה כי אנכי יהודי. לכן רואה
אנכי למול את בני בחבאי שלא ידע מזה שום
איש זולתינו למען לא יודע שאנכי יהודי.
וישאלהו הגאון שיחיה א"כ כל הטורח הזה למה
לך. ומה איכפת לך אם לא תמול את בןך
אחרי שאתה בוש בזה שאתה יהודי. השיב לו
האיש איני רואה לגדור הדרך בעד בני שצדקותי
להיות יהודי לא יהיה היכולת בידו יען כי אינו
מהול אמולו ואם ירצה להיות יהודי יוכל לעשות
כרצונו. אמר הגאון שליט"א שאז הסבונתי
פי' הפסוק הנ"ל "עיניך יונים" עפ"י הא דאמרו
(ב"ב כ"ד.) גבי נפול הנמלא בין שני שובכות.
דכל דמידדי ודדר חי לי לקיני' מודה ואי לא
לא מידדי. (פרש"י דכל המודה וחיי לקיני'
כשמחזיר ראשו מודה חי לא לא מודה וכו')
וזהו "עיניך" הצטתך "יונים" דוגמת היונים
כשמרחקת א"ע מוקנה מחזרת ראשה לאחרים
להביט אם עוד תוכל לראות את קנה מדה
עוד. אבל אינה מרחקת כ"כ לדדות למרחוק
עד שלא תוכל לראות משם את קנה. כן איש
הישראל. אף שהוא מרחק א"ע משרשי ומדה
למרחוק ופורש מדת יהודית ומאביו שבשמים
הלא הוא אביך קנך. מ"מ אינו פורש ומרחיק
א"ע עד שלא יוכל לראות את קנו לחזור אליו.
אבל מביט הוא שלא להתרחק כ"א כשיעור
שיוכל לראות את קנו ושורשו שיוכל לחזור
ולשוב שמה כשיראה צלי שום מניעה. ע"כ
שמעתי מפיו הקדוש ודפח"ה וס"י. [ועפ"י
מוכל לפרש הפסוק (משלי כ"ז, ח') כלפור
מודדת מן קנה כן איש מודד ממקומו. כי ז"ל
החרגוס ע"פ גס לפור מלאה בית וגו' (תהלים
פ"ד ד').] להוד יונתה אשכחת ביה וכו' תרגם

תי

תי' לפור יונתה. נמלא שזכו כונת הכתוב
הנ"ל כשיעיר שהלפור פי' היונה נודדת מן קנה
דהיינו רק עד מקום שהוכל לראות משם את
קנה. ולהלאה אינה מדדה כן איש נודד ממקומו.
פירוש ממקומו של עולם הוא הקב"ה שצקרא
מקום כד"א ברוך המקום ב"ה. כלומר אינו
נודד ומתרחק מאלקיו כ"כ רחוק עד שיעור
שלא יוכל שוב לחזור את ראשו ולראות את
מקומו כלומר לשוב עד אלקיו:

רות ג' א'. ותאמר לה נעמי חמותה בתי
הלא חבקם לך מנוח אשר ייטב לך.
אמר הגאון הנ"ל בדרך לחות. דאיתא (ב"ב
ז"א). דאבנן זה בועז עשה לבניו ק"כ משתאות
(פרש"י לששים בנים ובנות לכ"א ב' סעודות.
סעודת אירוסין וסעודת נישואין כו') ובכולן לא
זימן את מנוח אמר כודגא עקרה (פרש"י פרדה
עקר) במאי פרעא לי (אין לו בנים שיזמין
לי לסעודתן) תנא וכולן מתו בחייו. [עי'
רד"ק (שופטים י"ב ח') שכתב וז"ל אמרו חז"ל
וכו' והנראה בעיני וכו' ללמדך שלא יתגאה
אדם לא בעושר ולא בבנים. כי אבנן עשה
ששים סעודות בין בניו ובנותיו (נראה דחשיב
רק הסעודות שהיו בבית אביהן) ובכולן לא
זימן את מנוח לפי שהיה עקר והיה חומר
כודנייתא עקרה במאי פרעא לי ואירע לו
מפני זה שכולן מתו בחייו. והיה לו למנוח
בן קיים והיה שופט ישראל כי ראש השם
בעלזכו וכו' עי"ש. ולזה ברורות נעמי לשדך
את רות לבועז יראה פן תאמר רות מה בלע
בקחתו אותי לו לאשה הלא אלד לבהלה. לכן
הקדימה לה נעמי לאמר הלא כל עוונתו של
בועז שלכן מתו בניו בחייו על שלא זימן וביקש
את מנוח למשתאות בניו. אני אסתקן זאת
בתי הלא חבקם לך מנוח" ואזמין אותו על
משתה בניך אשר תלד מאבנן זה בועז. ואז
יביו בטח בני קיימא. ממו"ר הנ"ל שליט"א:

ישם ד' ז'. וזאת לפנים בישראל וגו' שלף
איש נעלו ונתן לרעהו וזאת הסעודה

בישראל. אמר מו"ר הנ"ל שליט"א. האם אין
בנמלא היה תחת יד האדם לפנים בישראל
שום חפץ אחר. סודר. או מטפחת לקיים
בה כל דבר שילטריך בהכרח להעמיד ח"ע
יתא' בשליפת נעלו? ואמר הגאון מו"ר הנ"ל.
דהנה יש שני מיני נעלים. נעל הרגל. (סקורין
בל"א שזהו סתם) ונעל היד (סקורין בל"א
האחד שזהו) [והראוי לדברי קדשו ממה שאמר
הקב"ה למשה בסיני של נעליך מעל רגליך.
ואם נעל יקרא דוקא בתי הרגל. היה די
לומר של נעליך. והוא ידע ממילא שישול אותם
מעל רגליו. אלא ודאי דכן הוא דבתי הידים
והאלבשות ג"כ נקראו נעל. לכן פי' לו הקב"ה
למרע"ה של נעליך מעל רגליך דוקא. דלא
יסבור שישול הנעלים מהידיים והאלבשותיהם]
והיה מנהגם לקבל קנין ביצלי היד למטן לא
ילטרכו חפוש אחרי מטפחת או סודר דיותר
קל הוא לשלוף הנעל מעל היד (ההאנדשוהא)
מלחפוש אחר חפץ א"ר לקנות זו. וכן פי'
התרגום טלע גבר ית נרתק יד ימינו. וכן
בפסוק ח' וטלע בועז נרתק יד ימינו על
וישלוף נעלו. ועי' אבן עזרא שם:

איכה א' ד'. דרכי ליון אכלות וגו' פי'
דרכים המלוויים מבנים המלוויים
בהלכה הם עתה אכלות כלומר מאוסים בעיני
הבוערים בעם להרצ בדברי המורים הרבנים
וד"ל ובדרכיהם לא יאבו הלך בענין (תהלים
קי"ט) גל מעלי חרפה וכו' כי עדותך נלרתי.
פי' כי בימינו חלה נולדי עדותך הם ללעג
ולקלס למשל ולשנינה. ומי הוא בעתה האלה
שרולה להשיא את בתו ללמוד תורה ויר"ש.
כי מאוסים ומבזים הלומדים בעיניהם. אף
אם יהיה חכם מחוכם גם בעיני העולם. אם
אך גם ללמוד הוא יכול זהו חסרון גדול וירוקו
עליו בעל דבר היושר מאוס וגבזה. והוא גל
מעלי" גלגל והשלך מעלי את החרפה והבז
הזה שיחפוני בזה שעדותך נלרתי. והסיבה
לזה "מבלי באי מועד" כי מאוסים כ"כ הלומדים
בעיני הכסילים עד שאף להתוועד ולהתחבר
אדם